

**HET BELANG,
DE SITUERING
EN ESSENTIËLE
BESTANDDELEN VAN
AANSPRAKELYKHEIDS-
VERZEKERINGEN**

1. HET BELANG, DE SITUERING EN ESSENTIËLE BESTANDDELEN VAN AANSPRAKELIJKHEIDSVERZEKERINGEN

Iedereen kan zich schuldig maken aan een fout die schade veroorzaakt aan een derde. Of je deze fout nu maakt in je vrije tijd of binnen een professionele context, aan een fysieke persoon of rechtspersoon, of de schade van materiële of lichamelijke aard is... je kunt zelf aansprakelijk worden gesteld voor de schade die is ontstaan ten gevolge van jouw fout.

Aansprakelijkheidsverzekeringen zijn er net om dat risico op te vangen. Sluit je een aansprakelijkheidsverzekering af, dan betaalt de verzekeraar in jouw plaats een schadevergoeding aan de benadeelde. Op die manier biedt een aansprakelijkheidsverzekering financiële bescherming tegen schadevergoedingen van benadeelden.

1.1. HET BELANG VAN AANSPRAKELIJKHEIDSVERZEKERINGEN

Om te tonen hoe groot de **impact** kan zijn van een **aansprakelijkheidsclaim**, is het leerzaam enkele voorbeelden uit de rechtspraak te bekijken. Zulke waargebeurde praktijkgevallen maken duidelijk dat aansprakelijkheid geen theoretisch begrip is, maar een realiteit die ieders leven of onderneming kan raken.

Voorbeeld: BA Motorrijtuigen (Pol. Vilvoorde 29 juni 2020, VAV 2020, afl. 6, 44.)

Bij het uitvoeren van een manoeuvre kwam de oplegger met trekker in aanrijding met de motorfiets. De bestuurder van de motorfiets loopt lichamelijke schade op, die door de politierechter wordt begroot op € 32.621,36 (en vergoedende intresten hierop vanaf de datum van huidig vonnis tot de datum van betaling).

Voorbeeld: BA Privéleven (HVB Gent 30 mei 2024, T.Vorz. 2025, afl. 1, 94.)

Een man mag twee keer per week de jacuzzi gebruiken van zijn buur. De jacuzzi is gelegen in het bijgebouw van deze buur, die alleen bereikbaar is via de tuin. Omdat de buur twee gevaarlijke en agressieve honden heeft, wordt er steeds afgesproken dat de honden in de kennel worden gestoken als hij de tuin betreedt. Tijdens het gebruik van de jacuzzi worden de honden dan opnieuw losgelaten in de tuin. Partijen spraken af dat de man het bijgebouw enkel mocht verlaten nadat hij er zich van vergewist had dat de honden opgesloten waren. Op een gegeven moment is de man onvoorzichtig en opent hij de deur die toegang geeft tot de tuin terwijl de honden er nog loslopen. Bij het openen van de deur op een kier loopt een hond naar binnen en valt hem aan. De man raakt ernstig gewond. Het ongeval is mede te

wijten aan zijn eigen onvoorzichtigheid. De verzekeraar BA Privéleven betwist de aansprakelijkheid van zijn verzekerde (buur) niet, maar is van oordeel dat het slachtoffer ook niet vrijuit ging. De man is onvoorzichtig geweest door de deur op een kier te openen, terwijl hij wist dat de honden gevaarlijk konden zijn en los konden lopen in de tuin. Door dit te doen, heeft hij niet gehandeld als een normaal voorzichtig persoon in dezelfde omstandigheden.

De rechter bevestigt in hoger beroep het bestreden vonnis, waar de eerste rechter heeft geoordeeld dat de fout van de gebeten man voor de helft heeft bijgedragen in het ontstaan van het ongeval en de daaruit voortvloeiende schade moet worden vergoed door de verzekeraar BA Privéleven.

Voorbeeld: BA Beroep medische sector (HVB Luik 16 maart 2017, JLMB 2018, 1097.)

Wanneer een chirurg na een operatie materiaal zoals instrumenten, watten of kompressen in het lichaam van de patiënt achterlaat, wordt dit beschouwd als een ernstige nalatigheid. De chirurg is immers verantwoordelijk voor het operatieveld en moet ervoor zorgen dat de wonde onder maximale steriele omstandigheden wordt gesloten. Hij heeft bovendien een verplichting om voor en na de ingreep alle instrumenten en kompressen te tellen, eventueel samen met een verpleegkundige. Dit is een eenvoudige, risicoloze voorzorgsmaatregel die zo essentieel is dat zij als een resultaatsverbintenis wordt gekwalificeerd. Het niet-naleven van deze verplichting vormt een fout in de zin van het aansprakelijkheidsrecht.

Voorbeeld: BA Beroep bestuurder (HVB Antwerpen 24 februari 2022, NjW 2024, afl. 506, 676, noot J. WAELEKENS.)

Voor de I. BVBA begonnen de problemen al in 2016, toen de vennootschap voor het eerst verlies maakte. Eind 2017 was de situatie dramatisch: het eigen vermogen was negatief en het verlies bedroeg meer dan € 230.000. Toch liet de bestuurder de schulden verder oplopen en ging hij nieuwe verplichtingen aan, terwijl hij wist dat het bedrijf niet meer te redden was. In plaats van tijdig de boeken neer te leggen en de alarmbelprocedure te volgen, probeerde hij via een schijnconstructie – een overdracht aan een insolvable stroman en een zetelverplaatsing naar een leegstaand pand – zijn verantwoordelijkheid te ontlopen. Leveranciers bleven achter met een faillissement zonder activa, terwijl de bestuurder uiteindelijk persoonlijk werd veroordeeld tot € 125.000.

Deze voorbeelden zijn geen uitzonderingen. Zij geven een waarheidsgetrouwe weergave van situaties waarbij aansprakelijkheid werd vastgesteld en een schadevergoeding betaald. Sommige van de aansprakelijke partijen hierboven waren gelukkig verzekerd voor hun burgerlijke aansprakelijkheid, zodat zij de schadevergoedingen niet zelf moesten betalen.

Aansprakelijkheidsverzekeringen spelen een grote rol in het dagelijks leven. Ze beschermen de aansprakelijke verzekerde voor de financiële gevolgen die voortkomen uit een schadegeval.

1.2. TOEPASSELIJKE WETGEVING

1.2.1. WET VAN 4 APRIL 2014 BETREFFENDE DE VERZEKERINGEN

Aansprakelijkheidsverzekeringen zijn onderworpen aan welbepaalde regels. We geven hieronder en in volgende hoofdstukken de **voornaamste** toepasselijke wetgeving.

Scan deze QR-code om de Verzekeringswet te raadplegen.

De eerste wet met betrekking tot verzekeringen dateert van 11 juni 1874 en telde slechts 43 artikelen. In deze artikelen werd niets vermeld over aansprakelijkheidsverzekeringen. Pas op 25 juni 1992 werd de ‘Wet Landverzekeringsovereenkomst’ getekend door de Koning (hierna afgekort als ‘WLVO’). Twee jaar later werd zij alweer gewijzigd.

Uiteindelijk zal de Wet Landverzekeringsovereenkomst bijna volledig worden hernoemen in het vierde deel van de huidige ‘Wet van 4 april 2014 betreffende de verzekeringen’ (hierna: ‘Verzekeringswet’ of afgekort ‘W.Verz.’). Nadien werd de wet nog enkele keren gewijzigd. De Verzekeringswet vormt de **belangrijkste bron** van het verzekeringsrecht. De Verzekeringswet bestaat uit negen delen:

- Deel 1 Algemene wetsbepalingen;
- Deel 2 Specifieke wetsbepalingen met betrekking tot de bedrijfsvoering;
- Deel 3 Het aanbieden en sluiten van overeenkomsten: informatie, publiciteit, tarifiering, segmentatie en winstdeling;
- Deel 4 De landverzekeringsovereenkomst;
- Deel 5 De verzekeringsovereenkomst, andere dan de landverzekeringsovereenkomst zoals bedoeld in deel 4;
- Deel 6 Verzekeringsbemiddeling en de distributie van verzekeringen;
- Deel 7 Organisatie van het toezicht;
- Deel 8 Strafbepalingen;
- Deel 9 Bepalingen van verschillende aard.

Deel 5 bestaat voornamelijk uit wetsbepalingen van aanvullend recht en zijn niet van toepassing op landverzekeringen. In wat volgt, wordt alleen ingegaan op deel 4 ‘De landverzekeringsovereenkomst’.

Volgens artikel 56 W.Verz. zijn de bepalingen van deel 4 van de Verzekeringswet in principe van **dwingend recht**, tenzij uit de tekst zelf blijkt dat een afwijking is toegestaan via een bijzondere wetsbepaling. Het dwingende karakter van deze bepalingen dient om de **zwakkere partij** in de verzekeringsovereenkomst te beschermen. Dit betekent dat verzekeraar en verzekerde niet van deze regels mogen afwijken, behalve wanneer de afwijking gebeurt in het voordeel van de **zwakkere partij**. Afhankelijk van de bepaling kan dat zowel de verzekeraar als de verzekerde zijn, al zijn de meeste dwingende regels bedoeld ter bescherming van de verzekerde.

Voorbeeld: regels van dwingend recht in de Verzekeringswet

- Art. 74 W.Verz.: de verplichting van de verzekerde met betrekking tot het verstrekken van informatie. → De verzekeraar is de zwakkere partij.
- Art. 142 W.Verz.: de verplichtingen van de (aansprakelijkheids)verzekeraar na het einde van overeenkomst. → De verzekerde is de zwakkere partij.
- Art. 147 W.Verz.: de vrije beschikking over de schadevergoeding door de benadeelde. → De benadeelde is de zwakkere partij.
- Art. 150 W.Verz.: eigen recht van de benadeelde. De verzekering geeft de benadeelde een eigen recht tegen de (aansprakelijkheids)verzekeraar. → De benadeelde is de zwakkere partij.

De schending van een regel van dwingend recht wordt gesanctioneerd met een **relatieve nietigheid**.

Er zijn ook enkele wetsbepalingen die behoren tot regels van **openbare orde**. Deze regels worden door het Hof van Cassatie beschouwd als wetten die de wezenlijke belangen van de staat of van de gemeenschap aanbelangen of wetten die, in het privaatrecht, de juridische grondslagen vastleggen waarop de economische of morele orde berust.¹ Eenvoudiger gezegd gaat het om regels die zo fundamenteel zijn voor de openbare orde dat partijen ze niet mogen wijzigen.

Voorbeeld: regels van openbare orde in de Verzekeringswet

- Het vereiste van het verzekeraar belang (zie belang van de verzekerde bij verzekeringen tot vergoeding van schade in art. 91 W.Verz.);
- art. 97 W.Verz.: verbod op oververzekering te kwader trouw;
- art. 93 W.Verz.: het indemniteitsbeginsel;
- art. 155 W.Verz.: het verbod tot het verzekeren van geldboeten en minnelijke schikkingen in strafzaken.

Scan deze QR-code om meer uitleg over dwingend recht – aanvullend recht – recht van openbare orde en relatieve en absolute nietigheid te krijgen.

De Verzekeringswet is op 1 november 2014 in werking getreden.²

1.2.2. ANDERE TOEPASSELIJKE WETGEVING

In eerste instantie vormt de Verzekeringswet de belangrijkste set regels voor verzekeringsovereenkomsten met betrekking tot ‘aansprakelijkheid’. Toch worden er voor een aantal aansprakelijkheidsverzekeringen **bijkomende regels** vastgelegd.³

Deze wetgeving wordt in de volgende hoofdstukken besproken:

- Wet van 21 november 1989 betreffende de verplichte aansprakelijkheidsverzekering inzake motorrijtuigen en uitvoeringsbesluiten;
- Koninklijk besluit van 12 januari 1984 tot vaststelling van de minimumgarantievoorwaarden van de verzekeringsovereenkomsten tot dekking van de burgerrechtelijke aansprakelijkheid buiten overeenkomst met betrekking tot het privé-leven;
- Koninklijk besluit van 12 oktober 1990 betreffende rechtsbijstand;
- Boek 6 ‘Buitencontractuele aansprakelijkheid’ Burgerlijk wetboek.

Aansprakelijkheidsverzekeringen worden beheerst door verschillende wetten, waaronder de Verzekeringswet.

1.3. SITUERING AANSPRAKELIJKHEIDSVERZEKERINGEN BINNEN HET VERZEKERINGSRECHT

Aansprakelijkheidsverzekeringen nemen een belangrijke plaats in binnen het verzekeringsrecht. Je zou kunnen stellen dat ze een ‘**brug**’ vormen tussen het aansprakelijkheidsrecht en het verzekeringsrecht. Een aansprakelijkheidsverzekering zorgt ervoor dat de verzekeraar de schade vergoedt wanneer de verzekerde volgens de wet aansprakelijk is voor schade aan een derde. Met andere woorden: als iemand schade lijdt en de verzekerde is daarvoor aansprakelijk, dan komt de verzekeraar tussenbeide en betaalt hij de schadevergoeding.

In Hoofdstuk 5 – Aansprakelijkheidsrecht bespreken we het aansprakelijkheidsrecht.

Aansprakelijkheidsverzekeringen zijn geënt op de **grondbeginselen** van het **verzekeringsrecht**, aangevuld met specifieke regels eigen aan schadeverzekeringen en specifieke regels van toepassing op aansprakelijkheidsverzekeringen.

Net zoals alle verzekeringen dekt een aansprakelijkheidsverzekering een welbepaald risico. In dit geval gaat het om de **financiële gevolgen** van schade aan derden, veroorzaakt door een fout van de verzekerde. Aansprakelijkheidsverzekeringen **beschermen** zo het volledige **vermogen** van de verzekerde.

1.3.1. SCHEMA ‘DEEL 4 DE LANDVERZEKERINGSOVEREENKOMST’ VERZEKERINGSWET

Onderstaand schema is een **hulpmiddel** om inzicht te krijgen in alle wetsartikelen uit de Verzekeringswet die van toepassing zijn op aansprakelijkheidsverzekeringen.

Merk hierbij op dat ook de wetsartikelen eigen aan schadeverzekeringen en wetsartikelen die gelden voor alle verzekeringen van toepassing zijn.

Alle wetsartikelen van toepassing op aansprakelijkheidsverzekeringen zijn:

- Titel I. Toepassingsgebied en definities: art. 54-56 W.Verz.;
- Titel II. De verzekeringsovereenkomst in het algemeen, Hoofdstuk 1. Bepalingen betreffende alle verzekeringsovereenkomsten: art. 57-90 W.Verz.;
- Titel II. De verzekeringsovereenkomst in het algemeen, Hoofdstuk 2. Bepalingen eigen aan verzekeringen tot vergoeding van schade: art. 91-101 W.Verz.;
- Titel III. Schadeverzekeringen: art. 105-106 W.Verz.;
- Titel III. Schadeverzekeringen, Hoofdstuk 3. Aansprakelijkheidsverzekeringen: art. 141-153 W.Verz.

We gaan nog verder in op de verschillende bepalingen in Hoofdstuk 2 – Regels eigen aan schadeverzekeringen en Hoofdstuk 3 – Regels van toepassing op aansprakelijkheidsverzekeringen.

Je kunt hetzelfde schema toepassen om te achterhalen welke wetsartikelen uit de Verzekeringswet gelden voor **rechtsbijstandsverzekeringen**.

Scan deze QR-code om te begrijpen hoe een wetsartikel en wetgeving moet worden gelezen.

Wetsartikelen van toepassing op alle landsverzekeringen:

Titel I. Toepassingsgebied en definities (art. 54-56 W.Verz.)

Titel II. De verzekeringsovereenkomst in het algemeen,
Hoofdstuk 1. Bepalingen betreffende alle verzekeringsovereenkomsten (art. 57-90 W.Verz.)

SCHADEVERZEKERINGEN

(definitie art. 5, 15° W.Verz.):

Titel II. De verzekeringsovereenkomst in het algemeen,
Hoofdstuk 2. Bepalingen eigen aan de verzekeringen tot vergoeding van schade (art. 91-101 W.Verz.)

Titel III. Schadeverzekeringen,
Hoofdstuk 1. Algemene bepalingen (art. 105-106 W.Verz.)

PERSOONSVERZEKERINGEN

(definitie art. 5, 16° W.Verz.):

Titel II. De verzekeringsovereenkomst in het algemeen,
Hoofdstuk 2. Bepalingen eigen aan de verzekeringen tot vergoeding van schade (art. 91-101 W.Verz.)

OF

Hoofdstuk 3. Bepalingen eigen aan de verzekering tot uitkering van een vast bedrag (art. 102-104 W.Verz.)

Titel IV. Persoonsverzekeringen,
Hoofdstuk 1. Gemeenschappelijke bepalingen (art. 158-159W.Verz.)

ZAAKVERZEKERINGS-
OVEREENKOMSTEN

Titel III.
Schadeverzekeringen,
Hoofdstuk 2.
Zaakverzekering
overeenkomsten
(art. 107-140 W.Verz.)

AANSPRAKELIJKHEIDS-
VERZEKERINGEN

Titel III.
Schadeverzekeringen,
Hoofdstuk 3.
Aansprakelijkheids-
verzekeringen
(art. 141-153 W.Verz.)

RECHTSBIJSTAND-
VERZEKERINGEN

Titel III.
Schadeverzekeringen,
Hoofdstuk 4.
Rechtsbijstand-
verzekeringen
(art. 154-157 W.Verz.)

LEVENS-
VERZEKERINGEN

Titel IV.
Persoonsverzekeringen,
Hoofdstuk 2.
Levensverzekerings-
overeenkomsten
(art. 160-197/3 W.Verz.)

(Altijd een vast bedrag)

PERSOONS-
VERZEKERINGEN
ANDERE DAN
LEVENS-
VERZEKERINGEN

Titel IV.
Persoonsverzekeringen,
Hoofdstuk 3.
Persoons-
verzekeringsover-
eenkomsten andere
dan levens-
verzekeringen
(art. 198-200 W.Verz.)

Hoofdstuk 4.
Ziekteverzekerings-
overeenkomsten
(art. 201-211 W.Verz.)

Hoofdstuk 5.
Nadere bepalingen
betreffende sommige
verzekerings-
overeenkomsten die
de terugbetaling van het
kapitaal van een krediet
waarborgen
(art. 212-224 W.Verz.)

1.3.2. AANSPRAKELIJKHEIDSVERZEKERINGEN BINNEN DE
VERSCHILLENDE SOORTEN VERZEKERINGEN

Binnen het verzekeringsrecht zijn er verschillende **classificaties** voor verzekeringen.

1.3.2.1. Schade- en persoonsverzekering

‘Deel 4 De Landverzekeringsovereenkomst’ maakt een onderscheid tussen ‘schadeverzekerin-
gen’ en ‘persoonsverzekeringen’.

In artikel 5 W.Verz. worden de twee verzekeringen gedefinieerd:

Art. 5, 15° W.Verz.:

‘Schadeverzekering’: verzekering waarbij de verzekeringsprestatie afhankelijk is van een onzeker voorval dat schade veroorzaakt aan iemands vermogen;

Art. 5, 16° W.Verz.:

‘Persoonsverzekering’: verzekering waarbij de verzekeringsprestatie of de pre-
mie afhankelijk is van een onzeker voorval dat iemands leven, fysieke integri-
teit of gezinstoestand aantast. Voor de toepassing van deze wet en haar uit-
voeringsbesluiten en -reglementen worden kapitalisatieverrichtingen tevens als
persoonsverzekeringen beschouwd. Gelet op de afwezigheid van een verzekerd
risico bij zulke verrichtingen zijn de artikelen 58, 59, 60, 61, 62, 63, 64, § 2, 6°, en
§ 3, 69, 70, 71, 72, 74, 75, 76, 79, 80, 81, 84, § 2, 86, 87, 159 en 200 en hoofdstuk
3 van titel II van deel 4 echter niet van toepassing op de kapitalisatieverrichting;

Een **schadeverzekering** is een verzekering die tussenkomt wanneer een onverwachte gebeur-
tenis schade veroorzaakt aan het **vermogen van de verzekerde**. Bij persoonsverzekeringen
komt de verzekering tussen bij een onverwachte gebeurtenis, zoals een voorval dat iemands
leven, fysieke integriteit of gezinstoestand aantast. Waar schadeverzekeringen het vermogens-
verlies dekken, dekt een **persoonsverzekering** een financiële vergoeding bij bijvoorbeeld over-
lijden, ziekte of een ongeval.

Schadeverzekeringen kunnen verder worden opgedeeld in:

- **zaakverzekeringen**, bijvoorbeeld een brandverzekering of omniumverzekering;
- **aansprakelijkheidsverzekeringen**, bijvoorbeeld een verzekering BA Motorrijtuigen of BA Privéleven;
- **rechtsbijstandsverzekeringen**.

Persoonsverzekeringen kunnen verder opgedeeld in:

- **levensverzekeringen;**
- **persoonsverzekeringen, andere dan levensverzekeringen,** bijvoorbeeld een ziekte-verzekering, ongevallenverzekering, uitvaartverzekering of hospitalisatieverzekering.

Verder zijn schadeverzekeringen **altijd** verzekeringen tot vergoeding van de schade, terwijl persoonsverzekeringen ofwel verzekeringen tot vergoeding van de schade ofwel verzekeringen tot uitkering van een vast bedrag zijn.

Zo zijn levensverzekeringen altijd verzekeringen tot uitkering van een vast bedrag. Persoonsverzekeringen andere dan levensverzekeringen kunnen al naargelang de wil van partijen **ofwel** verzekeringen tot uitkering van een vast bedrag **ofwel** verzekeringen tot vergoeding van de schade zijn.

In onderstaande titel gaan we verder in op de soorten ‘verzekeringen tot vergoeding van de schade’ en ‘verzekeringen tot uitkering van een vast bedrag’.

1.3.2.2. Verzekering tot vergoeding van de schade en verzekering tot uitkering van een vast bedrag

‘Deel 4 De Landverzekeringsovereenkomst’ maakt eveneens een onderscheid tussen ‘verzekeringen tot vergoeding van de schade’ en ‘verzekeringen tot uitkering van een vast bedrag’.

In artikel 55 W.Verz. worden de twee verzekeringen gedefinieerd:

Art. 55, 3° W.Verz.:

‘verzekering tot vergoeding van schade’: verzekering waarbij de verzekeraar zich ertoe verbindt de prestatie te leveren die nodig is om de schade die de verzekerde geleden heeft of waarvoor hij aansprakelijk is, geheel of gedeeltelijk te vergoeden.

Art. 55, 4° W.Verz.:

‘verzekering tot uitkering van een vast bedrag’: verzekering waarbij de prestatie van de verzekeraar niet afhankelijk is van de omvang van de schade.

Een verzekering tot vergoeding van de schade is een verzekering waarbij de verzekeringsprestatie afhankelijk is van de **omvang van de schade**. Deze schade kan geleden zijn door de

verzekerde zelf of de schade zijn waarvoor de verzekerde aansprakelijk is. Verzekeringen tot vergoeding van de schade worden ook wel ‘**indemnitaire verzekeringen**’ genoemd.

Voorbeelden: verzekeringen tot vergoeding van de schade zijn:

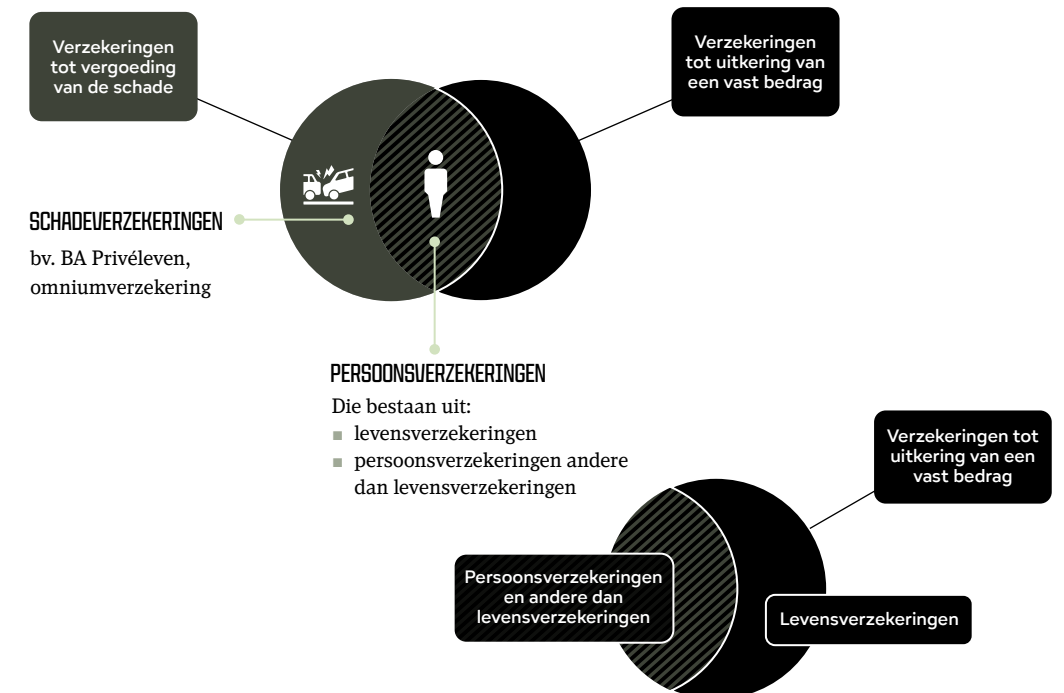
- brandverzekering;
- omniumverzekering voor voertuigen;
- aansprakelijkheidsverzekering (zoals BA Privéleven of BA Motorrijtuigen);
- rechtsbijstandsverzekering;
- transportverzekeringen.

Bij een verzekering tot uitkering van een vast bedrag is de verzekeringsprestatie niet afhankelijk van de omvang van de schade. De verzekeraar betaalt bij deze verzekering een **vast bedrag, los van de werkelijk schade**. Verzekeringen tot uitkering van een vast bedrag worden ook wel ‘**forfaitaire verzekeringen**’ genoemd.

Voorbeelden: verzekeringen tot uitkering van een vast bedrag zijn:

- levensverzekering (met bijvoorbeeld een waarborg overlijden);
- verzekering private ongevallen.

Onderstaand schema verduidelijkt de verhouding van de verzekeringen tot vergoeding van de schade, verzekeringen tot vergoeding van de schade, persoons- en schadeverzekeringen.

1.3.2.3. Wettelijk verplichte, contractueel verplichte, deontologisch verplichte en niet-verplichte verzekeringen

Bepaalde (aansprakelijkheids)verzekeringen zijn verplicht. Deze verplichting kan worden opgelegd door de wetgever, contractspartijen of een deontologische orde waartoe de verzekerde behoort.

1.3.2.3.1. Wettelijk verplichte verzekeringen

In principe mag iedereen zelf beslissen of hij/zij een verzekering afsluit. Dit noemen we in juridische taal ‘wilsautonomie’: de vrijheid van contracteren. Toch vindt de wetgever dat voor sommige risico’s het belangrijk is dat de aanspreekbare partij solvabel is, dus in staat is om de schade te vergoeden.

Bij wettelijk verplichte aansprakelijkheidsverzekeringen betekent dit dat de benadeelde zeker is dat zijn schade effectief wordt vergoed.

De wetgever kan dus een verzekering verplichten bijvoorbeeld via

- een wet;
- een koninklijk besluit;
- een ministerieel besluit;
- een besluit van de gemeenschaps- of gewestelijke regering, enzovoort.

Wil je weten welke verzekeringen wettelijk verplicht zijn? De Autoriteit voor Financiële Diensten en Markten (*Financial Services and Markets Authority* of hierna afgekort FSMA) publiceert op haar site een volledige lijst.

De FSMA deelt deze verplichte verzekeringen in verschillende rubrieken in, zoals:

- arbeidsongevallen,
- architecten en aannemers in de bouwsector,
- beleggingsdiensten,
- gezondheidszorg, enzovoort.

Scan deze QR-code om de site van de FSMA te raadplegen.

De bekendste verplichte verzekering is de BA Motorrijtuigen of ‘WAM-verzekering’.⁴

Voorbeelden: wettelijk verplichte verzekeringen zijn:

- vrijwilligersverzekering;
- BA Beroep voor tussenpersonen;
- BA Beroep voor architecten;
- BA Beroep voor landmeters-experten;
- BA Beroep voor syndici;
- verzekering voor experimenten op de menselijke persoon;
- verzekering voor uitbaters van nucleaire installaties;
- verzekering tegen brand en ontploffing in inrichtingen toegankelijk voor het publiek.

Soms koppelt de wetgever de verzekeringsplicht vast aan een welbepaalde omvang van een verzekeringswaarborg of een modelovereenkomst. Door een welbepaalde omvang te koppelen aan verzekeringsplicht is er meer zekerheid over de effectieve vergoeding van de benadeelde.

In de praktijk legde de wetgever bijvoorbeeld bepaalde minimumgarantievoorwaarden op voor de BA Beroep voor architecten⁵ en BA Privéleven⁶ en BA Motorrijtuigen⁷ (hierna afgekort ‘KB Minimumgarantievoorwaarden BA Motorrijtuigen’).

Wanneer de wet een verzekering verplicht stelt, maar geen omvang van de verzekeringswaarborg bepaalt, dan mogen de partijen zelf de inhoud van de verzekering vastleggen.

Met andere woorden: de wet verplicht wel dat er een verzekering is, maar laat de details (zoals de omvang van de dekking) over aan de verzekeraar en de verzekerde.

1.3.2.3.2. Contractueel verplichte verzekeringen

Partijen kunnen in een overeenkomst afspreken dat een verzekering verplicht moet worden afgesloten. Dat zijn de contractueel verplichte verzekeringen.

Belangrijk: een verzekering kan niet tegelijk contractueel en wettelijk verplicht zijn. Is de verzekering wettelijk verplicht, dan moet ze niet worden vastgelegd in de overeenkomst.

Voorbeelden: contractueel verplichte verzekeringen:

- Schuldsaldoverzekering: bij het afsluiten van een hypothecair krediet koppelt de bank hier vaak een verplichte schuldsaldoverzekering aan vast.
- Brandverzekering met huurdersaansprakelijkheid: bij het afsluiten van een huurovereenkomst kan de verhuurder eisen dat de huurder een brandverzekering afsluit met dekking voor de huuraansprakelijkheid.

1.3.2.3.3. Deontologisch verplichte verzekeringen

Sommige beroepsgroepen hebben een deontologische code opgesteld. Dat is een verzameling ethische regels en richtlijnen die de beroepsbeoefenaars moeten respecteren bij de uitoefening van hun beroep.

De code dient als:

- leidraad voor professioneel handelen;
- bescherming van het beroep én van de personen die er gebruik van maken;
- referentiepunt bij het nemen van beslissingen.

In deze deontologische code kan een verzekeringsplicht worden opgenomen tot het sluiten van een beroepsaansprakelijkheidsverzekering voor al hun professionele risico's.⁸

Voorbeelden: deontologische codes die een verzekeringsplicht hebben opgenomen:

- reglement van de Orde van Advocaten en Ordre des barreaux francophones et germanophones;
- code van gedragsregels voor gerechtsdeurwaarders;
- reglement van beroepsplichten van de Orde van Architecten.

Scan deze QR-code om deontologische codes met verzekeringsplicht te raadplegen.

Sommige van deze deontologische verzekeringsplichten zijn bekrachtigd in de wet of een koninklijk besluit.

Voorbeelden: deontologische verzekeringsplichten bekrachtigd in de wet of koninklijk besluit:

- Art. 500 Gerechtelijk Wetboek maakt de uitoefening van het beroep als advocaat alleen mogelijk wanneer een beroepsaansprakelijkheidsverzekering werd afgesloten.
- Art. 34ter van de wet op het notarisambt⁹ verplicht iedere notaris die zijn ambt uitoefent buiten een notarisvennootschap om een verzekering burgerlijke aansprakelijkheid aan te gaan die goedgekeurd is door de Nationale kamer van notarissen en die ten minste het bedrag van € 5 miljoen moet waarborgen;
- De wet van 31 mei 2017¹⁰ legt een verzekeringsplicht op voor de tienjarige aansprakelijkheid van bijvoorbeeld architecten en de wet van 9 mei 2019¹¹ verplicht alle beoefenaars van intellectuele beroepen in de bouwsector (onder wie architecten) hun burgerlijke beroepsaansprakelijkheid te verzekeren.

1.3.2.3.4. Niet-verplichte verzekeringen

Wanneer de verzekering niet door de wet, een contract of deontologische code wordt verplicht, behoort deze (aansprakelijkheids)verzekering tot de ‘niet-verplichte verzekeringen’. Deze soort verzekeringen kan beschouwd worden als een restgroep: alle (aansprakelijkheids)verzekeringen die niet staan op de lijst van de verplichte verzekeringen van de FSMA vallen onder niet-verplichte verzekeringen.

Voorbeelden: niet-verplichte aansprakelijkheidsverzekeringen zijn:

- BA Bestuurder (of D&O-verzekering)
- BA Privéleven
- BA Pleziervaart
- BA ondernemen

De verzekering BA Privéleven is **niet** verplicht. Beslis je toch om deze verzekering af te sluiten, dan geniet je een wettelijk verplichte **minimumdekking**¹² (zie blz. 28 ‘Wettelijk verplichte verzekeringen’).

Het is niet omdat een verzekering niet wettelijk verplicht is, dat het niet interessant kan zijn om ze als verzekerde af te sluiten. Als bestuurder is het bijvoorbeeld geen overbodige luxe om je aansprakelijkheid te verzekeren.

AANSPRAKELIJKHEIDSVERZEKERINGEN		
✓ Schadeverzekering	✓ Verzekering tot vergoeding van de schade	✓ Wettelijk verplichte, contractueel verplichte, deontologisch verplichte of niet-verplichte verzekering

1.4. DE ESSENTIËLE BESTANDDELEN VAN EEN OVEREENKOMST AANSPRAKELIJKHEIDSVERZEKERING

Om van een overeenkomst aansprakelijkheidsverzekering te kunnen spreken, moeten er vijf essentiële bestanddelen aanwezig zijn:¹³

- 1. betrokken (contracts)partijen,
- 2. het verzekeraar risico,
- 3. het verzekeraar belang,
- 4. de premie,
- 5. de verzekeringsprestatie.

Indien een van deze essentiële bestanddelen ontbreekt, kan een verzekeringsovereenkomst niet geldig ontstaan.

Eerst wordt het begrip ‘verzekeringsovereenkomst’ omschreven en vervolgens worden alle bestanddelen besproken.

1.4.1. DE VERZEKERINGSOVEREENKOMST

Een aansprakelijkheidsverzekering is een verzekeringsovereenkomst in de zin van artikel 5, 14° W.Verz.:

Verzekeringsovereenkomst: een overeenkomst, waarbij een partij, de verzekeraar, zich er tegen betaling van een vaste of veranderlijke premie tegenover een andere partij, de verzekeringnemer, toe verbindt een in de overeenkomst bepaalde prestatie te leveren in het geval zich een onzekere gebeurtenis voordoet waarbij, naargelang van het geval, de verzekerde of de begunstigde belang heeft dat die zich niet voordoet.

Een verzekeringsovereenkomst is een **kanscontract**, omdat de verzekeraar zich ertoe verbindt een prestatie te leveren in het geval er zich een onzekere gebeurtenis voordoet (zie artikel 5.8 BW voor de gemeenrechtelijke definitie van een kanscontract). De ‘onzekere gebeurtenis’ is een vereiste voor het verzekerbare risico en wordt hieronder uitgebreider besproken.¹⁴

Een verzekeringsovereenkomst is daarnaast ook een **wederkerige overeenkomst**: beide partijen hebben verbintenissen tegenover elkaar. De verzekerde betaalt een premie of bijdrage, terwijl de verzekeraar zich ertoe verbindt dekking bij een schadegeval te verlenen.¹⁵

In deze wettelijke definitie vinden we bijna alle essentiële elementen van een aansprakelijkheidsverzekering terug.

1.4.2. DE BETROKKEN (CONTRACTS)PARTIJEN

Het eerste essentiële bestanddeel zijn de betrokken **(contracts)partijen**. In artikel 5,14° W.Verz. kunnen we al drie betrokken partijen lezen: verzekeraar, verzekerde en verzekeringnemer. Daarnaast behoort bij aansprakelijkheidsverzekeringen de benadeelde eveneens tot de betrokken partijen.

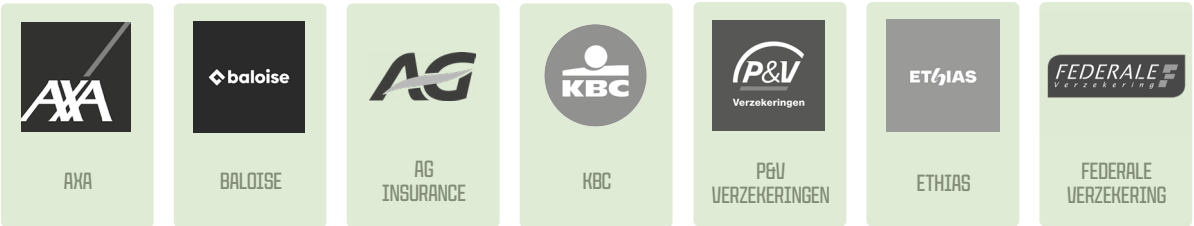
1.4.1.1. De verzekeraar

De (aansprakelijkheids)verzekeraar wordt omschreven in artikel 5, 1° W.Verz.:

Verzekeraar: elke persoon of onderneming die als contractspartij verzekeringsovereenkomst(en) aanbiedt, ongeacht de beroepshoedanigheid van deze persoon en ongeacht of bij het afsluiten van de overeenkomst gebruik wordt gemaakt van actuariële technieken.

De verzekeraar is in de praktijk meestal een verzekeringsmaatschappij.

Dit zijn een aantal Belgische verzekeringsmaatschappijen die aansprakelijkheidsverzekeringen aanbieden:

Scan deze QR-code om de top 15 algemene BA met marktaandeel van Assuralia te raadplegen.

1.4.1.2. De verzekeringnemer

De Verzekeringwet heeft het begrip ‘**verzekeringnemer**’ niet apart gedefinieerd, maar het wordt wel omschreven in de definitie van verzekeringsovereenkomst in artikel 5, 14° W.Verz. Hieruit volgt dat we de verzekeringnemer kunnen omschrijven als de partij die met de verzekeraar de verzekeringsovereenkomst sluit en waar de verzekeraar een (verzekerings)prestatie tegenover is verschuldigd. De verzekeringnemer wordt daarom ook weleens de **onderschrijver** genoemd, omdat hij de verzekeringsovereenkomst onderschrijft/ondertekent. De verzekeringnemer kan zowel een natuurlijke persoon zijn als een rechtspersoon.

1.4.1.3. De verzekerde

De ‘verzekerde’ wordt omschreven in artikel 5, 17° W.Verz.:

‘Verzekerde’:

- a) bij schadeverzekering: degene die door de verzekering is gedekt tegen vermogensschade;
- b) bij persoonsverzekering: degene in wiens persoon het risico van het zich voordoen van het verzekerde voorval gelegen is. Bij een kapitalisatieverrichting is er geen verzekerde.

Aansprakelijkheidsverzekeringen zijn altijd schadeverzekeringen.¹⁶ Voor aansprakelijkheidsverzekeringen zal daarom alleen de omschrijving van toepassing op **schadeverzekeringen** relevant zijn.

De verzekerde is de persoon of personen op wie de aansprakelijkheidsverzekering betrekking heeft. Met andere woorden: degenen **voor wie** de verzekeraar het risico van aansprakelijkheid dekt.

De verzekerde is bij een schadeverzekering degene die door de verzekering wordt beschermd tegen **vermogensschade**. Bij aansprakelijkheidsverzekering gaat het om de vermogensschade die ontstaat doordat de verzekerde aansprakelijk wordt gesteld voor een schadegeval. Het is precies deze (vermogens)schade waarvoor de verzekerde dekking krijgt.

De verzekerde kan **dezelfde persoon** zijn als de verzekeringnemer, maar dat is geenszins altijd het geval. ‘Verzekering voor rekening’ betekent dat de verzekeringnemer in eigen naam een verzekeringsovereenkomst afsluit en daarbij de verplichtingen op zich neemt, zoals het betalen van de premie, terwijl de verzekerde een andere persoon is. De contractspartijen moeten dit expliciet opnemen in de verzekeringsovereenkomst. Een voorbeeld van een verzekering voor rekening is een verzekering BA Motorrijtuigen. Overeenkomstig artikel 3, § 1 WAM dekt de verzekering alle (letsel)schade die veroorzaakt werd door de eigenaar, houder, bestuurder en/of passagier van het verzekerde voertuig.¹⁷

Voorbeeld binnen de verzekering BA Motorrijtuigen: verzekeringnemer ≠ verzekerde

Situatie: Amata sluit een BA Autoverzekering af bij een verzekeraar voor haar auto, een BMW X7. Zij is de verzekeringnemer, want zij ondertekent de verzekeringsovereenkomst en betaalt de premie.

Op een dag leent Amata haar auto uit aan haar zus Evelien. Op een kruispunt vergeet Evelien voorrang te verlenen aan rechts en rijdt een auto aan die van rechts komt.

Analyse van de rollen:

- **Verzekeringnemer:** Amata blijft de verzekeringnemer, omdat zij de verzekeringsovereenkomst heeft afgesloten en verantwoordelijk is voor de premiebetaling.
- **Verzekerde:** Evelien is in dit geval een verzekerde, omdat zij op het moment van het ongeval de bestuurder van het verzekerde voertuig is. De BA Autoverzekering dekt haar aansprakelijkheid voor het ongeval.

Besluit: in dit voorbeeld zijn de verzekeringnemer en de verzekerde niet dezelfde persoon. Hier is er dus een verzekering voor rekening.

Voorbeeld binnen de verzekering BA Motorrijtuigen: verzekeringnemer = verzekerde

Situatie: Mohammed sluit een BA Autoverzekering af bij een verzekeraar voor zijn auto. Hij is de verzekeringnemer, want hij ondertekent de verzekeringsovereenkomst en betaalt de premie.

Op een dag let Mohammed niet goed op en rijdt door het rode licht. Hij raakt hierbij een overstekende voetganger.

Analyse van de rollen:

- **Verzekeringnemer:** is Mohammed, hij sloot namelijk de verzekeringsovereenkomst.
- **Verzekerde:** Mohammed is ook de verzekerde, hij was namelijk de bestuurder van de auto op het ogenblik van het ongeval.

Besluit: in dit voorbeeld zijn de verzekeringnemer en de verzekerde wel dezelfde persoon.

Wat moet je onthouden over het onderscheid tussen verzekeringnemer en verzekerde:

- De verzekeringnemer is altijd de contractspartij, de persoon die verzekeringsovereenkomst sluit met de verzekeraar.
- De verzekerde kan een andere persoon zijn dan de verzekeringnemer, zolang hij/zij valt onder de voorwaarden van de verzekeringsovereenkomst.
- Het blijft altijd belangrijk om deze twee rollen te onderscheiden.

1.4.1.4. De benadeelde

De ‘benadeelde’ wordt omschreven in artikel 55, 1° W.Verz.:

‘benadeelde’: in een aansprakelijkheidsverzekering degene aan wie schade is toegebracht waarvoor de verzekerde aansprakelijk is.